

Висновок. У широкому сенсі категорія «активність» у науковій літературі розглядається як загальна системна якість матерії, її здатність вступати у взаємодію з самою собою і навколишнім середовищем.

Активність визначається як здатність тієї чи іншої системи до саморуху, саморозвитку, саморегулювання. Під нею зазвичай розуміється її посилена, енергійна діяльність, участь в чому-небудь, ініціативність.

Найважливішу сферу активності людини становить соціальна активність.

Незважаючи на відсутність єдності у визначенні поняття «соціальна активність», воно є предметом підвищеної уваги дослідників і визначається, як системна соціальна якість, у котрій виражається та реалізується рівень її соціальності, тобто глибина й повнота зв'язків особистості з соціумом, рівень перетворення особистості на суб'єкт суспільних відносин.

Література

1. Жиделев М.А. Современные методы обучения. М., 1985. – 72 с.
2. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. - Видання друге, перероблене та доповнене. - Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. - 222 с.
3. Палаткина Г.В., Азизова Л.В. Структурные компоненты социальной активности студентов // Теория и практика общественного развития. — 2012.— Т. 7.— С. 83-87
4. Развитие личности // Коллектив. Личность. Общение: словарь социально-психологических понятий / под. ред. Е.С. Кузьмина и В.Е. Семенова. Л., 1987
5. Ямкова К.С. Визначення сутності та змісту соціальної активності в науковій думці. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. / [Електронний ресурс] / - Режим доступу: <http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/485/427>

УДК 364.442.24 Медулич Світлана Йосипівна
 Науковий керівник канд. пед. наук, доцент
 Горішна Надія Мирославівна

КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК МЕТОД СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПОТЕРПІЛИМИ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Постановка проблеми. Останні десятиліття в Україні позначені суттєвими політичними, економічними, соціальними змінами, які вражають своєю масштабністю, драматизмом та глибиною суперечностей. Складний період реформування країни, становлення ринкових відносин супроводжується зростанням кількості злочинів, у тому числі й проти свободи особи. Одним із злочинних посягань, що грубо порушують це право, є торгівля людьми.

Торгівля людьми – означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування чи одержання людей шляхом погрози силою або її застосування чи інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю становища, шляхом підкупу у вигляді платежів чи вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу [8]. Види експлуатації, яким можуть піддаватися потерпілі від торгівлі людьми включають «усі форми сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, примусову працю або примусове надання послуг, рабство або звичаї, подібні до рабства, підневільний стан, залучення в боргову кабалу, вилучення органів, проведення дослідів над людиною без її згоди, усиновлення з метою наживи, примусову вагітність, втягнення у злочинну діяльність, використання у збройних конфліктах тощо» [5].

Сьогодні цей злочин є одним з найбільш небезпечних глобальних викликів і загроз сучасної цивілізації. Сучасне рабство не знає розмежувань за статтю, віком та національністю. Кожного року у світі жертвами торгівлі людьми стає близько 4 мільйонів людей, що приносить злочинцям біля 7 мільярдів доларів США щорічного прибутку. За розміром отримання доходів унаслідок здійснення злочинної діяльності торгівля людьми займає третє місце після торгівлі наркотиками та зброєю [4]. Масштабність і актуальність даної проблеми зумовлена її інтернаціональністю, латентністю і прибутковістю для злочинних співтовариств.

Проблема торгівлі людьми є актуальною і для України. За оперативними даними Міністерства внутрішніх справ України, кожного року жертвами торгівлі людьми у країні стає біля двох тисяч осіб [3, 3]. Основними чинниками, які сприяють поширенню цього виду злочину проти особистості є соціально-економічна криза, підвищення мобільності населення, трудова міграція, зростання рівня безробіття, необізнаність переважної більшості населення з правових питань, корисливість та безпринципність злочинців.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблема торгівлі людьми привертає увагу багатьох вітчизняних учених. Зокрема, витоки поширення феномена торгівлі людьми, історію становлення та розвитку міжнародної та вітчизняної систем протидії цьому явищу досліджували В. Грохольський, Т. Бакка, К. Левченко, Н. Гусак, Л. Горват, В. Бондаровська, А. Бойко, Н. Бондаренко, В. Кипень, Т. Семигіна, О. Ємець та ін. Більшість дослідників вказують, що протидія торгівлі людьми значно ускладнюється тим фактом, що менше ніж 1 % постраждалих погоджуються свідчити під час розслідування. Це означає, що правоохоронні органи намагаються боротися з торгівлею людьми, не маючи доступу до найціннішого джерела доказів [9]. Щоб змінити цю ситуацію потрібний новий підхід з боку держави та правоохоронних органів, за якого постраждалі отримували б інформацію та можливість поновити й захистити свої права, а також самостійно приймати рішення щодо своєї участі в реабілітаційних програмах державних органів і

неурядових організацій.

Таким чином, ситуація, що склалася сьогодні у сфері протидії торгівлі людьми, вимагає посилення інформаційно-консультативної діяльності соціальних служб та громадських організацій, спрямованої на підвищення рівня обізнаності населення в цілому та потерпілих від торгівлі людьми зокрема з питань правової та соціальної допомоги.

Мета статті – обґрунтувати роль консультативної допомоги у протидії торгівлі людьми. Завдання статті полягають у дослідженні завдань і змісту консультування з питань торгівлі людьми, визначення його переваг як методу надання допомоги потерпілим.

Виклад основного матеріалу. Основою правового регулювання боротьби з торгівлею людьми є Закон України «Про протидію торгівлі людьми» № 3739-17 від 20.09.2011 року. У ньому визначені основні напрями державної політики у сфері протидії цьому злочину: попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення, превентивної роботи, зниження рівня вразливості населення, подолання попиту; боротьба із злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми, шляхом виявлення злочинів торгівлі людьми, осіб, причетних до скоєння злочину, притягнення їх до відповідальності; надання допомоги та захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми, шляхом удосконалення системи відновлення їхніх прав, надання комплексу послуг, впровадження механізму взаємодії суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми [6].

Вагому роль, на нашу думку, у реалізації усіх трьох напрямів протидії торгівлі людьми відіграє консультування. У класичному розумінні, консультування – метод роботи, спрямований на розв'язання проблем клієнта шляхом надання йому підтримки та активізації його власних можливостей щодо вирішення проблем [7]. У соціальній роботі консультування розглядають як «технологію надання соціальної допомоги шляхом цілеспрямованого інформаційного впливу на людину чи малу групу з метою їх соціалізації, відновлення і оптимізації соціальних функцій, орієнтирів, розробки соціальних норм спілкування» [2, 61].

Вважаємо за доцільне проаналізувати більше детально завдання та зміст консультування за основними напрямками діяльності соціальних служб щодо подолання явища торгівлі людьми.

Консультування є основним методом підвищення рівня обізнаності населення з різних аспектів явища торгівлі людьми. Зокрема, воно використовується для ознайомлення із сутністю поняття «торгівлі людьми», її видами; інформування про базові права людини, які здебільшого порушуються при потрапленні у ситуації, пов'язані з торгівлею людьми (право на життя, свободу та особисту недоторканість, свободу від рабства, катувань, жорстокого чи нелюдського поводження, рівність перед законом тощо); формування розуміння причин та наслідків торгівлі людьми, як для окремого індивіда, так і для суспільства загалом.

Зміст консультування з попередження торгівлі людьми включає: інформування щодо оформлення необхідних документів (закордонного паспорта, візи, проїзного документа), укладення трудового/шлюбного контракту; перевірку наявності в агента ліцензії на посередництво у працевлаштуванні за кордоном; ризики нелегального працевлаштування; надання інформації про дипломатичні представництва України за кордоном, державні та неурядові організації, куди можна звернутися за допомогою у випадку потраплення у ситуацію торгівлі людьми; визначення існуючих ризиків та надання рекомендацій щодо їх уникнення або зниження у кожному конкретному випадку.

Інформаційно-консультативна діяльність спрямована передусім на «групи ризику» – найбільш уразливі до торгівлі людьми категорії: незаміжніх або розлучених жінок; молодь; дітей, позбавлених батьківського піклування; мігрантів; осіб, які зазнали насилля; матеріально незабезпечених громадян; людей з проблемами психічного здоров'я; дискримінованих, стигматизованих осіб.

Важливою є роль консультування й у боротьбі з злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми. Першим кроком у цьому напрямі є виявлення та ідентифікація постраждалих осіб, яка є передумовою для забезпечення їх доступу до допомоги, захисту від переслідування, покарання злочинців, протидії торгівлі людьми, безпеки суспільства [1, 33].

В Україні ідентифікація потерпілих до 20 вересня 2011 року здійснювалась правоохоронними органами та постачальниками соціальних послуг, у тому числі неурядовими організаціями. Проте особливий юридичний статус надавався на основі свідчень особи, а відповідне рішення виносилося лише після порушення кримінальної справи. Якщо кримінальну справу не було порушено, то потерпілий від торгівлі людьми не міг отримати такого статусу. Прийняття Закону України «Про протидію торгівлі людьми» значно спростило процедуру ідентифікації потерпілих та отримання ними відповідного статусу. Згідно цього закону особа, яка вважає себе потерпілою, повинна звернутися до уповноваженого органу місцевої державної адміністрації або соціальної служби із заявою про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми та пройти співбесіду із обов'язковим заповненням опитувальника.

Проте проблема полягає у тому, що потерпілі рідко звертаються за допомогою до державних структур через небажання розголосу приватних моментів їх історій бідувань, формально-бюрократичне ставлення чиновників, невіру в можливість отримання реальної допомоги та покарання злочинців, страх перед кримінальним переслідуванням. Саме соціальні працівники, які щоденно спілкуються з людьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, мають найбільше можливостей для здійснення випереджувальної ідентифікації потерпілих та направленням їх для отримання допомоги.

Фахівці із соціальної роботи, які працюють в органах місцевої влади, соціальних службах та недержавних громадських організаціях не лише здійснюють ідентифікацію потерпілих, але й консультують їх щодо можливостей захисту від переслідувань злочинців, розголосу приватної інформації, звільнення від кримінальної відповідальності, реалізації їхніх прав та можливостей отримання допомоги з метою фізичної, психологічної та соціальної реабілітації, виплати компенсацій та відшкодувань, передбачених

законодавством України тощо.

Основними завданнями консультування потерпілих від торгівлі людьми є: надання емоційної підтримки, можливості виговоритись про те, що мучить і гнітить, анонімно і конфіденційно; обговорення проблеми, визначення шляхів її вирішення; об'єктивне інформування про проблему та існуючі і реальні шляхи її вирішення (права, процедури, служби, заклади); налагодження контакту з відповідними фахівцями, інституціями, організаціями (психологами, працівниками закладів опіки, правоохоронних органів, закладів охорони здоров'я тощо).

Таким чином, здійснений нами аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

1. Консультування становить суттєву частину діяльності соціальних служб у сфері протидії торгівлі людьми та є основним способом залучення потерпілих до взаємодії.
2. Консультування використовується для реалізації стратегічних напрямів протидії торгівлі: профілактики цього явища, боротьби із злочинністю та надання комплексної допомоги потерпілим. Його зміст спрямований на надання інформаційної та соціально-правової допомоги потерпілим.
3. Основними перевагами консультування, як методу роботи з потерпілими від торгівлі людьми, є: надання максимально повної інформації клієнту, корисної для розв'язання проблеми і прийняття рішень; глибинне дослідження проблем, потреб та ресурсів клієнта; надання психологічної підтримки та допомоги у реалізації прийнятих рішень.

Література:

1. Довідник з питань виявлення і надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми. – К, 2011. – 50 с.
2. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навч. посіб. [для вищ. навч. закл.] / Завацька Л. М. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. – 240 с.
3. Козак В. А. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми (аналіз складу злочину) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юридичних наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / В.А. Козак. – Харків, 2003. – 20 с.
4. Костючек М. Ф. Торгівля дітьми як соціально-педагогічна проблема. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 12.03.2014 : <alma-mater.lnpu.edu.ua/.../.../10kmfysp.pd...> – Загол. з екрану. – Мова укр.
5. Кримінальний кодекс України від 1 вересня 2001 р. : за станом на 17 січня 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 16.03.2014 : <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>> – Загол. з екрану. – Мова укр.
6. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20 вересня 2011 р. № 3739-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 12.03.2014 : <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>> – Загол. з екрану. – Мова укр.
7. Проект Закону України «Про соціальну роботу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 12.03.2014 : <http://vk.com/doc-48289503_152107523?dl=b52ff0ca8c6d80c8d4> – Загол. з екрану. – Мова укр.
8. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності Прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 16.03.2014 : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_791> – Загол. з екрану. – Мова рос.
9. Холмс П. Посібник для правоохоронних органів з питань виявлення, розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми / Пол Холмс. – К. : Тютюкін, 2009. – 510 с.
УДК: 37.013.42+613

Кузьміна Інна Михайлівна
м. Тернопіль

Науковий керівник: доктор пед. наук,
проф. Поліщук В.А.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Кризові зміни в суспільно-політичному житті України, екологічне та соціально-економічне неблагополуччя, бідність призводять до зростання кількості соціально-знедолених і незахищених людей, спричиняють погіршення фізичного і психічного здоров'я населення. В цих умовах життєво необхідною стає медико-соціальна робота, яка не лише реалізує спеціальні профілактичні та реабілітаційні програми для особливих категорій населення, але й організовує реабілітаційну роботу з інвалідами у медико-соціальних реабілітаційних закладах, здійснює соціально-психологічну і соціально-педагогічну підтримку людей похилого віку та невиліковно хворих у гериатричних інтернатах, хоспісах та інше.

Медико-соціальна робота має інноваційний, творчий характер, тому що пов'язана з постійним пошуком більш досконалих і, як наслідок, більш ефективних способів використання ресурсів людини, її фізичного й інтелектуального потенціалу. Впровадження технологічного підходу в практику організації медико-соціальної роботи – це стратегічний напрям, що має в своїй основі відмову в роботі з людьми від методу «проб і помилок» та постійну орієнтацію на впровадження інноваційних підходів і технологій, високий кінцевий результат за оптимальних витрат зусиль, засобів і людських ресурсів

. Характерною рисою сьогодення є той факт, що технологіям стали надавати загальносоціального